

Endringer i elevgrunnlaget i grunnskolen 2006–2025: Hva viser tallene om mangfold og tilretteleggingsbehov

1. Overordnet problemstilling og innledning

Internasjonale undersøkelser, slik som TALIS, indikerer at lærere opplever en betydelig økning i mangfoldet blant ungdomsskoleelever i Norge (White mfl., 2025: 14). På bakgrunn av dette peker forskerne på at norske skoler i 2024 møter større utfordringer enn i 2018 med å tilpasse opplæringen til en stadig mer sammensatt elevgruppe (White mfl., 2025: 14). Det mangler samtidig en systematisk gjennomgang av hvordan mangfoldet – forstått som ulike sosiodemografiske dimensjoner – har utviklet seg over tid basert på tilgjengelig statistikk om elevene. Dette notatet tar derfor sikte på å belyse følgende spørsmål: *Hvordan har den sosiodemografiske sammensetningen blant grunnskoleelever endret seg fra 2006 til 2025?* I tillegg redegjør notatet kort for utviklingen i individuell tilrettelagt opplæring (ITO).

2. Oppsummering og avgrensning

I notatet analyseres indikatorer for flere sentrale sosiodemografiske dimensjoner: sosioøkonomisk bakgrunn, innvandringsrelatert bakgrunn, urfolk og nasjonale minoriteter, husholdningsstruktur og helse. Dimensjonene er valgt på bakgrunn av forskning, tilgjengelige data og personvern hensyn (se del 3.4). Innenfor rammene av dette notatet har det ikke vært mulig å undersøke samspillet mellom de ulike dimensjonene. En slik analyse vil kreve et mer omfattende datagrunnlag, og en bredere tilfang av tidligere forskning. Datagrunnlaget i dette notatet består hovedsakelig av tall og analyser fra SSB og GSI. Det er krevende å sammenstille ulike datakilder, blant annet på grunn av ulik operasjonalisering og måletidspunkt – funnene må derfor tolkes med varsomhet.

2.1 Funn som peker mot stabilt eller redusert elevmangfold

- En større andel foreldre har høyere utdanning – med variasjon mellom fylker
- Foreldres sysselsetting øker
- Flere grunnskoleelever bor med begge foreldre
- Antallet vedtak om forsterket norskopplæring er stabilt
- Nedgang i andel elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring
- Varierende andel elever med undervisning i og på samisk
- Færre elever får opplæring i kvensk og finsk

2.2 Funn som peker mot økt elevmangfold

- Antallet elever per skole har økt
- Flere barn lever under vedvarende lavinntekt
- Andelen elever med innvandringsrelatert bakgrunn øker – med geografiske og trinnvise forskjeller
- Flere elever får diagnoser
- Økt timebruk i ITO – med geografiske forskjeller

2.3 Analyse

Funnene gir ikke et entydig bilde av økt mangfold blant grunnskoleelever, men peker på følgende utviklingstrekk:

- Utviklingen i mangfoldet blant grunnskoleelever – langs disse utvalgte sosiodemografiske dimensjonene – gjenspeiler i stor grad demografiske endringer i befolkningen.
- Indikatorer innen samme sosiodemografiske dimensjon viser ulike utviklingstrekk i elevmassen. Dette gjelder særlig for sosioøkonomisk bakgrunn og innvandringsrelatert bakgrunn.
- Endringer i elevenes helse
- Indikatorene gir ikke et helhetlig bilde av mangfoldet. Dette kan skyldes metodiske begrensninger, datatilgang, eller kontekstuelle avgrensninger.

Samlet sett kan tall, - og kunnskapsgrunnlaget tyde på at lærernes opplevelse av økt mangfold i klasserommet ikke nødvendigvis skyldes endringer i elevmangfoldet alene, men utviklingen i samfunnet rundt elevene, samt press på skolens rammebetingelser og støttefunksjoner.

3. Omfang

3.1 Kontekstuelle avgrensninger

Det finnes mange måter å undersøke endringer i elevmangfoldet. For å sikre et metodisk godt kunnskapsgrunnlag har det vært nødvendig å avgrense notatets omfang. Med utgangspunkt i rammene for oppdraget, bygger notatet på følgende kontekstuelle avgrensninger: <

- Tidsperiode: 2006-2025
- Nasjonalt nivå (regionale analyser inkluderes når det er relevant og når datatilgang og personvern hensyn tillater det)
- Grunnskole
- Elevfokus

I lys av disse avgrensningene vil notatet utelukkende belyse utviklingen i mangfoldet blant grunnskoleelever over tid. Strukturelle endringer i hvem som inngår i ordinær undervisning, ansattes kompetanse, eller endringer i skolens økonomiske ressurser, omtales ikke. Sistnevnte tema vil bli undersøkt i et fremtidig notat.

3.2 Sosiodemografiske kjennetegn

Følgende sosiodemografiske kjennetegn er undersøkt som et uttrykk for mangfold:

- Sosioøkonomisk bakgrunn
- Innvandringsrelatert bakgrunn (både elever som selv har innvandret, og norskfødte elever med to foreldre som har innvandret)
- Urfolk og nasjonale minoriteter
- Husholdningsstruktur
- Helse

Disse sosiodemografiske dimensjonene er valgt ut fra tidligere forskning, tilgjengelige data, samt personvern hensyn (se del 3.4). Kjønn er utelatt fordi det ikke er grunn til å anta at kjønnsfordelingen har endret seg over tid. Seksuell orientering inngår heller ikke, da det ikke finnes tilgjengelige data. Kjønnssidentitet er også utelatt da det ikke finnes sikre tall over tid. Tilgjengelige anslag gjelder kun for ett år, og er trolig overestimert (Wendelborg og Dahl, 2024). I tillegg til de sosiodemografiske kjennetegnene undersøkes også utviklingen i ITO. Samspillet mellom ulike sosiodemografiske dimensjoner er ikke undersøkt av hensyn til notatets omfang.

3.3 Avgrensninger i datagrunnlaget

Datagrunnlaget av den sosiodemografiske utviklingen blant elever i norske grunnskoler bygger på følgende datakilder:

- Grunnskolens informasjonssystem (GSI)
- Microdata, offentlig statistikk og analyser fra SSB

I tillegg til disse primærkildene har arbeidsgruppen benyttet analyser fra flere offentlige rapporter, blant annet Integrerings- og mangfoldsdirektoratets (IMDi) integreringsstatistikk og Helsedirektoratets (FHI) rapport om diagnoseutvikling.

Det er viktig å understreke at enkelte analyser innebærer en sammenstilling av data fra ulike kilder, slik som SSB og GSI. Denne typen sammenstillinger er metodisk krevende, blant annet på grunn av ulik operasjonalisering og ulike måletidspunkt. Dette medfører en viss usikkerhet i funnene, og de bør derfor tolkes med varsomhet. Tilsvarende gjelder for sammenligninger på tvers av datakilder, som også innebærer høy grad av usikkerhet.

3.4 Operasjonalisering av sosiodemografiske kjennetegn og ITO

På bakgrunn av disse avgrensningene og databegrensninger har vi valgt ut et sett indikatorer som samlet skal belyse de ulike sosiodemografiske dimensjonene og ITO. I det følgende presenteres en kort begrunnelse for de utvalgte dimensjonene, en beskrivelse av indikatorene og datagrunnlaget, samt sentrale begrensninger ved analysen.

3.4.1 Sosioøkonomisk bakgrunn

Foreldres sosioøkonomiske bakgrunn påvirker elevenes læringsresultater (Statistisk sentralbyrå [SSB], 2022). Tidligere analyser fra SSB viser relativt stabile sosiale forskjeller i prestasjoner over tid (Ekren, 2014), mens funn fra TIMMS indikerer økt betydning av sosioøkonomisk bakgrunn (Nilsen mfl., 2025). Det er derfor relevant å undersøke om grunnskoleelevenes sosioøkonomiske bakgrunn har endret seg over tid.

I notatet brukes sosioøkonomisk bakgrunn som et samlebegrep som omfatter utdanningsnivå, lavinntekt og yrke. Disse indikatorene kan si noe om familiens økonomiske, sosiale og kulturelle

ressurser, og dermed barnas oppvekstvilkår. Foreldres inntekt – som er en sentral indikator for sosioøkonomisk bakgrunn – er ikke inkludert på grunn av begrenset datatilgang.

Indikatorer som brukes i analysen:

- Foreldres utdanningsnivå
- Foreldres sysselsetting
- Andel barn som lever under vedvarende lavinntekt

GSI inneholder ikke slike opplysninger, og analysen baserer seg derfor på SSBs registerdata. Når SSB-data kobles med tall fra GSI, må funnene tolkes med varsomhet på grunn av metodiske forskjeller mellom kildene.

3.4.2 Innvandringsrelatert bakgrunn

Andelen med innvandringsrelatert bakgrunn i Norge har økt over tid. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre utgjør i dag om lag 21 prosent av befolkningen (SSB, 2025a). Av disse er 17 prosent innvandrere, mens 4 prosent er norskfødte med innvandrerforeldre. Det er derfor relevant å undersøke hvordan denne utviklingen gjenspeiles blant grunnskoleelever, da dette kan si noe om utviklingen i språklig mangfold og behovet for språkstøtte.

Indikatorer som brukes i analysen:

- Vedtak om forsterket opplæring i norsk
- Andel elever med morsmålsopplæring og tospråklig opplæring
- Andel barn født 1999 – 2008 med innvandringsbakgrunn og bostedsfylke per 1.1.2014
- Andel barn født 2009 – 2018 med innvandrerbakgrunn og bostedsfylke per 1.1.2024

Indikatorerne er hentet fra både GSI og SSB. GSI registrerer språkrelaterte opplysninger som følger av elever med et annets morsmåls rett til særskilt opplæring i norsk, og ved behov, morsmålsopplæring, tospråklig opplæring eller begge deler (Utdanningsdirektoratet [Udir], 2025b). Kategoriene viser ikke elevenes innvandringsstatus.

SSB registrer innvandrerbakgrunn i befolkningsstatistikken, men publiserer ikke statistikk for grunnskoleelever etter innvandringskategori. Denne informasjonen publiseres kun i resultatdata som karakterer og nasjonale prøver, som ikke omfatter alle elever¹. For et mer helhetlig bilde av elevpopulasjonen benyttes derfor SSBs individdata (Sikt & Statistisk sentralbyrå [Sikt & SSB], 2026) om barn født mellom 1999 og 2018.

Det å sammenligne funn på tvers av datagrunnlag – slik som GSI og microdata – er metodisk krevende. Funnene må tolkes med varsomhet, både fordi det benyttes ulike målemetoder mellom datakildene, og fordi målepraksis kan variere innad i samme datagrunnlag over tid. Resultatene bør dermed anses som indikasjoner på utviklingstrekk.

¹ Det innebærer at noen elevgrupper – som nyankomne elever, elever med fritak og enkelte elever med spesialundervisning/ITO – ikke nødvendigvis er inkludert. Elever på 1.-9. trinn omfattes heller ikke fullt ut, ettersom statistikken primært omfatter avgangselever på 10. trinn og enkelte årganger med nasjonale prøver.

3.4.3 Urfolk og nasjonale minoriteter

Samiske elever har rett til særskilt språkopplæring, i sør-, lule- eller nordsamisk som første- eller andrespråk (Opplæringsloven, 2023, § 3-2, annet ledd; Udir, 2024)². Blant de nasjonale minoritetene er det kun grunnskoleelever med kvensk eller norskfinsk bakgrunn i Troms og Finnmark som har rett til opplæring i kvensk eller finsk som andrespråk (Opplæringsloven, 2023, §3-3). Disse rettighetene – og målet om å revitalisere språkene – gjør det relevant å undersøke utviklingen i dette språklige mangfoldet.

Indikatorer brukt i analysen:

- Antall elever som tar nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk
- Antall som får opplæring i finsk
- Antall elever som får opplæring i kvensk

Tallene er hentet fra GSI, men må tolkes med varsomhet, ettersom de viser hvem som mottar undervisning – ikke hvem som har rett til slik språkopplæring.

3.4.4 Husholdningsstruktur

Husholdningsstruktur er en viktig del av elevenes levekår og kan påvirke både trivsel og skoleprestasjoner (Humberset, 2023; Steele, Sigle-Rushton & Kravdal, 2009). Notatet inkluderer derfor en gjennomgang av hvordan sentrale trekk ved elevenes bosituasjon har utviklet seg over tid.

Indikatorer som inngår er:

- Barns bostedssituasjon
- Bostedsordning etter samlivsbrudd

Tall og analyser er hentet fra SSB og det er ikke gjort egne analyser. En begrensning er at dataene ikke brytes ned på undergrupper som innvandrerbakgrunn, trinn eller bosted, noe som begrenser muligheten for å identifisere variasjoner innad i elevgruppen.

3.4.5 Helse

Elevenes helsesituasjon kan påvirke skoleprestasjoner og trivsel (Folkehelseinstituttet [FHI], 2022). Det finnes imidlertid begrensede data om flere sentrale helseforhold blant grunnskoleelever, fordi slike opplysninger er særskilt sensitive. Notatet avgrenser seg derfor til å beskrive utviklingen i diagnoseforekomst som en indirekte indikator på helse blant barn i grunnskolealder.

Indikatorer som inngår er:

- ADHD
- Autisme

² Elever som velger samisk som førstespråk får ofte store deler av opplæringen sin på samisk i språkutviklings- og språkvitaliseringskommuner² (Samiske tall forteller, 2025, s. 141). Elever som velger samisk som andrespråk får opplæring i samisk. Utenfor disse kommunene har elever også rett til opplæring i samisk, men ikke automatisk til opplæring på samisk.

Fremstillingen bygger på FHIs (2025) rapportering om diagnoseutvikling, og det er ikke gjort egne analyser. Tallene gjelder barn i aldersgrupper som med stor sannsynlighet går i grunnskolen, men de er ikke direkte avgrenset til grunnskoleelever.

3.4.6 Individuell tilrettelagt opplæring (ITO)

I tillegg til de sosiodemografiske dimensjonene omfatter notatet en kort gjennomgang av utviklingen i ITO. Individuelt tilrettelagt opplæring er en lovfestet rettighet for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæringen, og kan innebære tilpassede tiltak eller alternative kompetansemål basert på sakkyndig vurdering fra PPT (Opplæringsloven, 2023, §11-6).

Tall om ITO er hentet fra GSI. Det vises også til Utdanningsdirektoratets svar på del 1 av oppdrag nr. 2025-01³, som gir en mer inngående beskrivelse av inkluderende praksis og situasjonen for elever med behov for ITO.

4. Oppdeling

Notatet presenterer først utviklingstrekk som antyder stabilt eller redusert mangfold blant grunnskoleelever, før utviklingstrekk som peker mot økt mangfold gjennomgås. Det er verdt å merke seg at indikatorer innen samme sosiodemografiske dimensjon kan vise ulike utviklingsmønstre. Dette drøftes nærmere i den påfølgende analysen av funnene, før notatet avsluttes med en anbefaling basert på de samlede resultatene.

5. Kunnskapsoppsummering

5.1 Utviklingstrekk som tyder på stabilt eller redusert elevmangfold

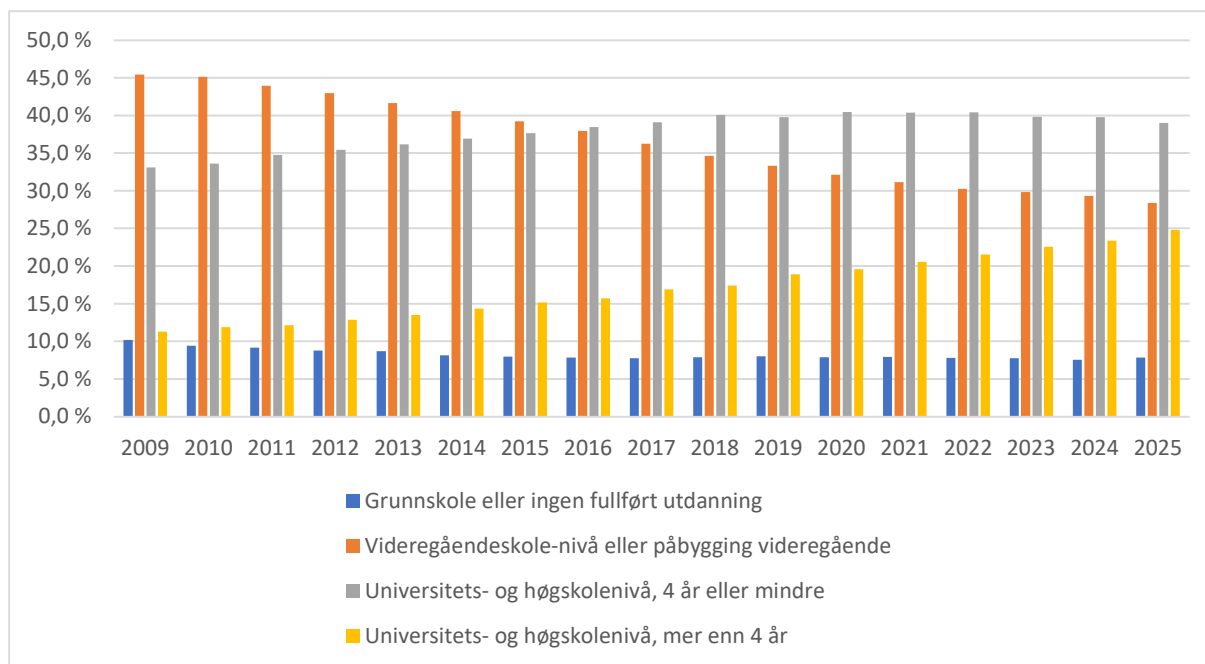
5.1.1 Økende andel foreldre med høyere utdanning

Det har vært en tydelig økning utdanningsnivået blant foreldre til barn i grunnskolealder. Figur 1 viser utviklingen siden 2009, basert på SSBs tall over foreldres utdanningsnivå for elever med grunnskolepoeng (SSB, 2025b)⁴.

³ Delrapport 1: Kunnskapsoppsummering om arbeidet med tidlig innsats, inkludering og tilrettelegging for barn og elever med særskilte behov – fem år etter Meld.St.6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

⁴ Denne statistikken omfatter hovedsakelig elever i 10.trinn med grunnskolepoeng, og inkluderer ikke elever som mangler grunnskolepoeng eller elever med kort botid uten grunnskolepoeng.

Figur 1: Utdanningsnivå blant foreldre med barn som har tatt grunnskolepoeng, 2009-2025⁵ (SSB, 2025b).

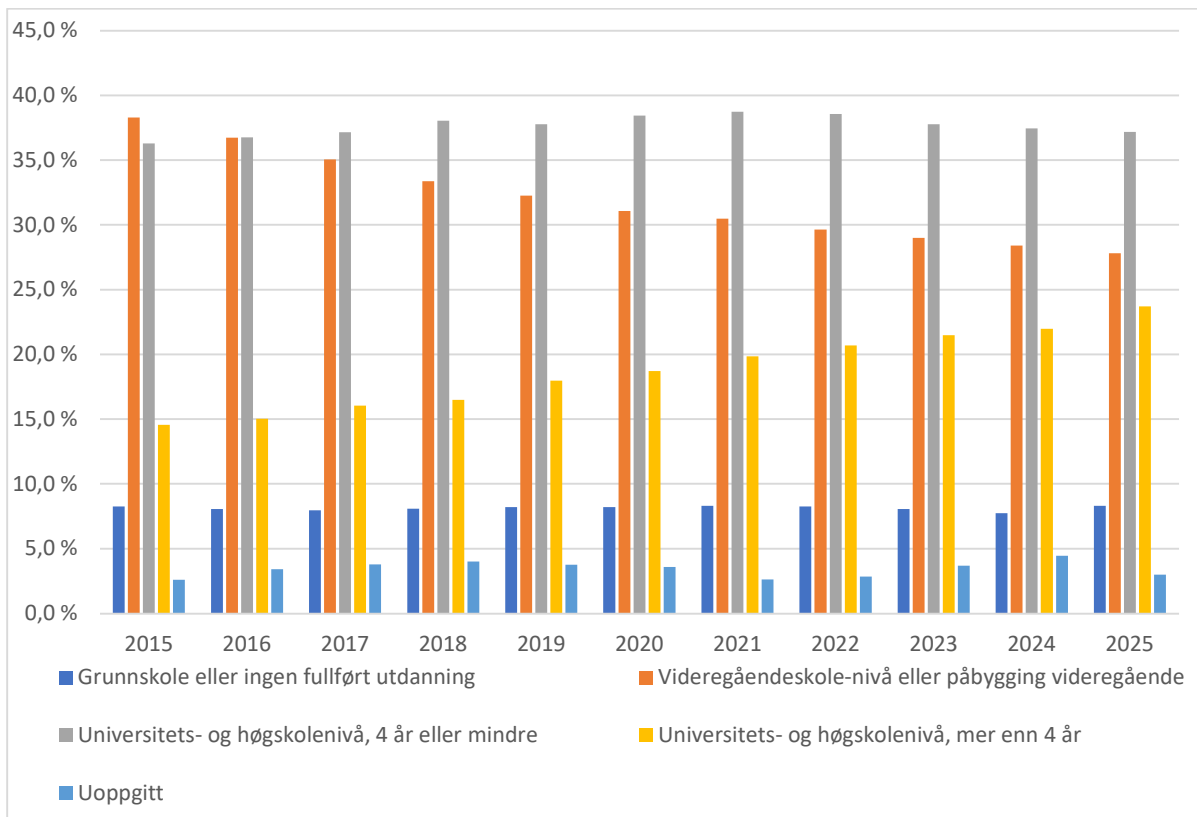

Søylediagrammet viser en økning i andelen foreldre med høyere utdanning blant elever med grunnskolepoeng. Andelen som har videregående skole som høyeste utdanning har falt med 16 prosentpoeng, mens andelen med over fire års universitetsutdanning har økt med 13,6 prosentpoeng. Andelen med grunnskoleutdanning har samtidig gått ned fra 9,8 til 7,7 prosent. Dette innebærer at videregående skole som høyeste utdanning var mest vanlig i 2009, mens universitets- og høyskoleutdanning (4 år eller mindre) nå er vanligst blant foreldre til elever med grunnskolepoeng.

Det er viktig å merke seg at figuren ovenfor ikke omfatter elever uten grunnskolepoeng – en gruppe som har økt fra 4,2 prosent i 2015 til 8,8 prosent i 2025 (SSB, 2025c). Det samlede utdanningsnivået blant foreldre i hele elevpopulasjonen kan derfor avvike noe fra det som fremkommer i figur 1. For å inkludere elever uten grunnskolepoeng har vi derfor også analysert utdanningsnivået til foreldre med barn under 16 år (SSB, 2025c). Til tross for at disse tallene kun går tilbake til 2015, viser de en tilsvarende utvikling.

Figur 2: Utdanningsnivå blant foreldre med barn (under 16 år) inkludert elever uten grunnskolepoeng, 2015-2025 (SSB, 2025c).

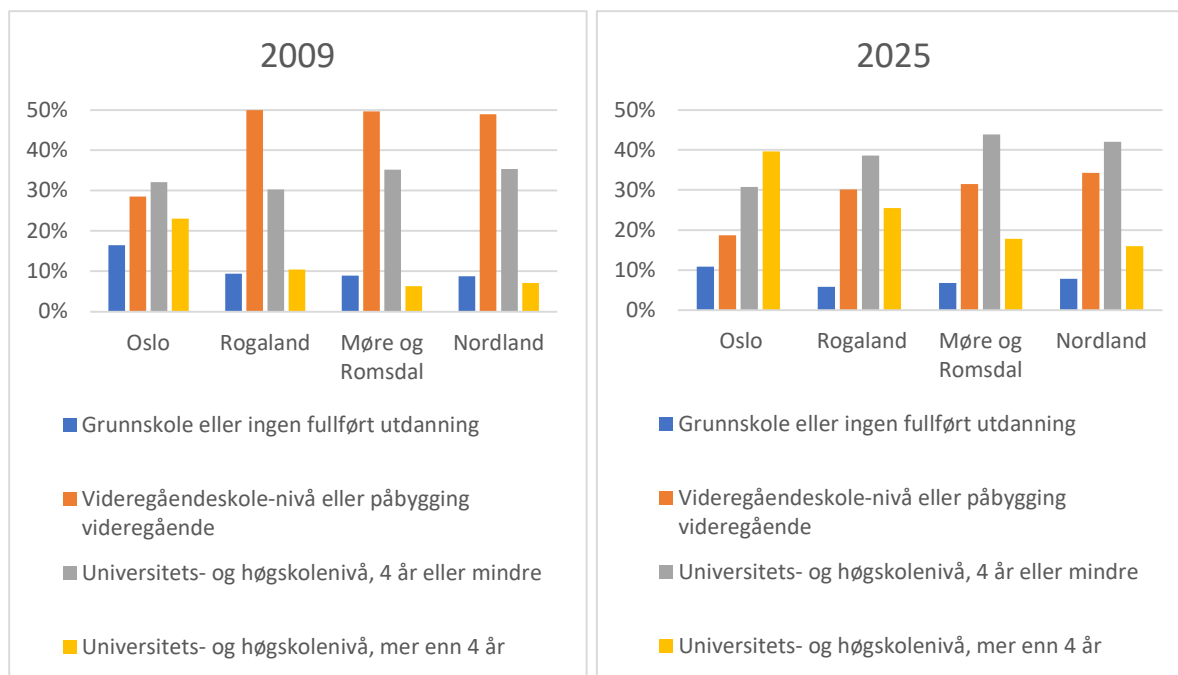
⁵ Merk at kategorien «universitets- og høyskoleutdanning (4 år eller mindre)» også inkluderer årsstudium, mens «universitets- og høyskoleutdanning (mer enn 4 år)» omfatter både master- og doktorgrad. Kategoriene er dermed grove og kan skjule viktige nyanser. Dette bør tas i betraktning i tolkningen av funnene.

Figur 2, som også inkluderer elever uten grunnskolepoeng, viser de samme overordnede utviklingstrekkene.

Det er også nødvendig å ta høyde for mulige underliggende forskjeller i foreldres utdanningsnivå, blant annet knyttet til geografiske variasjoner. For å belyse dette viser figur 3 utviklingen i foreldres utdanningsnivå etter fylke. Fylkene som inngår, er valgt fordi det foreligger sammenlignbare data for både 2009 og 2025; andre regioner mangler tilsvarende tidsserier på grunn av fylkessammenslåinger.

Figur 3: Utdanningsnivå blant foreldre med barn som har tatt grunnskolepoeng, etter fylke, 2009 og 2025.

Figurene viser en tydelig forskyvning mot høyere utdanningsnivå blant foreldre i alle fylker, samtidig som enkelte geografiske forskjeller kommer fram. Oslo hadde allerede i 2009 en høy andel foreldre med universitets- og høyskoleutdanning på mer enn fire år, og andelen har fortsatt å øke fram mot 2025. I både Rogaland og Nordland ser vi en tydelig nedgang i andelen foreldre med videregående som høyeste utdanning, samtidig som andelen med universitets- og høyskoleutdanning på mer enn fire år har økt betydelig i perioden.

5.1.2 Høyere sysselsetting blant foreldre

Flere foreldre er i arbeid i dag enn tidligere (SSB, 2025d). Sysselsettingen⁶ er høyest i husstander med to voksne i parforhold med barn. I 2008 var 91 prosent av foreldre med yngste barn mellom 0 og 17 år i arbeid; i 2025 hadde andelen økt til 92 prosent. Økningen er særlig tydelig blant personer med innvandringsbakgrunn (med yngste barn 0-17 år), der sysselsettingen har økt fra 73,5 til 77,2 prosent i samme periode. Den laveste sysselsettingen er blant enslige forsørgere.

5.1.3 Flere barn bor med begge foreldre

Flere barn bor med begge foreldrene sine, og færre bor med én forelder eller steforelder. I 2025 bodde 70,8 prosent av alle barn sammen med begge foreldrene, en økning fra 67,4 prosent ti år tidligere (SSB, 2025e)⁷. SSB forklarer utviklingen med at flere etablerer parforhold senere i livet, noe som bidrar til mer stabile forhold når de får barn (SSB, 2025e). Ved samlivsbrudd bor barn fortsatt oftest hos mor; 49 prosent gjør dette (SSB, 2023).

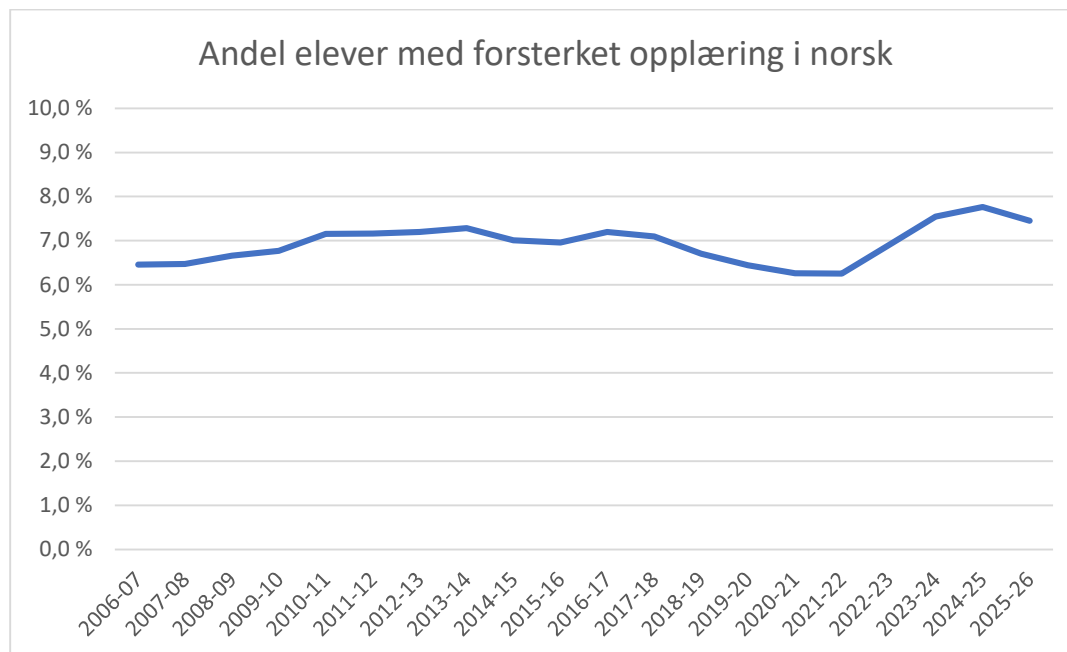
⁶ Arbeidskraftundersøkelsen har definert sysselsetting som: «Personar som har utført inntektsgivande arbeid av minst ein time varigheit i den veka vi samlar inn informasjon om. I tillegg er personar som har slikt arbeid, men som var midlertidig fråverande grunna sjukdom, ferie, lønna permisjon eller liknande også definert som sysselsette» (SSB, 2025d).

⁷ I denne statistikken inngår alle barn under 18 år (SSB, 2025e).

5.1.4 Stabilt nivå av vedtak om forsterket norskopplæring

Andel vedtak om forsterket opplæring i norsk har vært relativt stabil de siste 20 årene (Grunnskolen informasjonssystem [GSI], 2026). Dette fremgår av figuren under.

Figur 4: Andel elever med vedtak om forsterket opplæring i norsk, 2006-2025.

Figur 4 viser at andelen elever med vedtak om forsterket opplæring i norsk har ligget stabilt mellom 6,4 – 7% i perioden 2006-2024. I 2025/2026 er andelen 7,5 prosent. Økningen fra 2021 til 2024 skyldes trolig ankomster fra Ukraina (GSI, 2025).

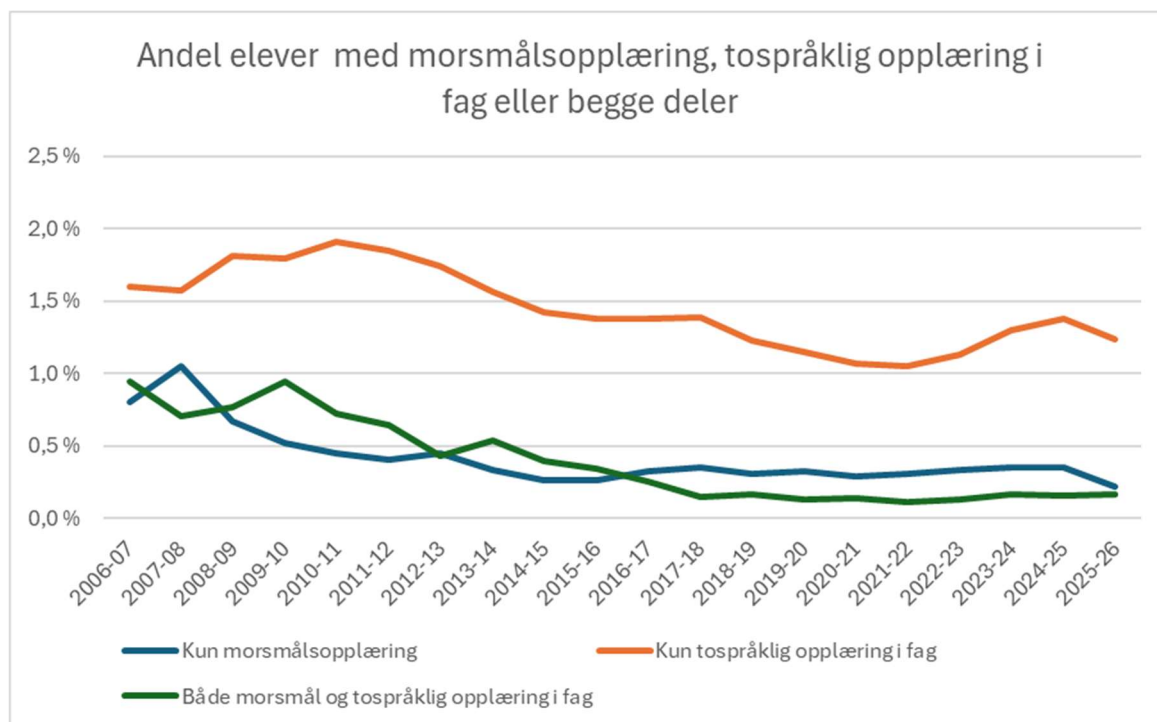
Tall fra GSI (2026) viser også at Oslo gjennom hele perioden 2006 – 2025 har hatt den høyeste andelen elever med vedtak om forsterket opplæring i norsk, med nivåer mellom 18 og 25 prosent. De siste årene er Oslo det eneste fylket der over 20 prosent mottar slik opplæring. Det står i kontrast til Nordland, Troms og Finnmark, som har de laveste andelenene – mellom 2 og 7 prosent i samme periode (GSI, 2025). Det er viktig å presisere at tallene viser hvem som mottar opplæring, ikke hvem som har rett til den.

5.1.5 Nedgang i andel elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring

Andelen grunnskoleelever som mottar morsmålsopplæring, tospråklig opplæring eller en kombinasjon av disse, har vært svakt nedadgående siden 2006⁸. Figur 5 viser utviklingen i perioden 2006 – 2025 (GSI, 2025).

⁸ Morsmålsopplæring gis i elevenes eget morsmål når dette vurderes som nødvendig for å styrke elevenes forutsetninger for å lære norsk og forbedre læringsutbyttet i fag. Det skal i tillegg vurderes om eleven har behov for tospråklig opplæring (Opplæringsloven, 2023, § 3-6; Udir, 2025a).

Figur 5: Andel elever med morsmålsopplæring, tospråklig opplæring eller begge deler, 2006-2025.

Figur 5 viser at andelen elever som mottar morsmålsopplæring, tospråklig opplæring eller begge deler, er betydelig lavere enn andelen med vedtak om forsterket opplæring i norsk. Samlet har disse tilretteleggingsformene vært synkende siden 2010. Tospråklig opplæring er den mest brukte ordningen, med mellom 1,5 og 2 prosent av elevene i perioden 2006-2025. Etter en økning i 2022, trolig som følge av ankomster fra Ukraina, har andelen sunket igjen. Andelen elever som kun får morsmålsopplæring har ligget under 0,5 prosent siden 2010, og det samme gjelder kombinasjonen av de to tilretteleggingsformene (GSI, 2025).

Det er betydelige geografiske forskjeller også i bruken av disse tilretteleggingsformene. Tall fra GSI (2025) viser at Oslo er det eneste fylket hvor over 7 prosent av elevene har hatt morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring i løpet av de siste 20 årene.

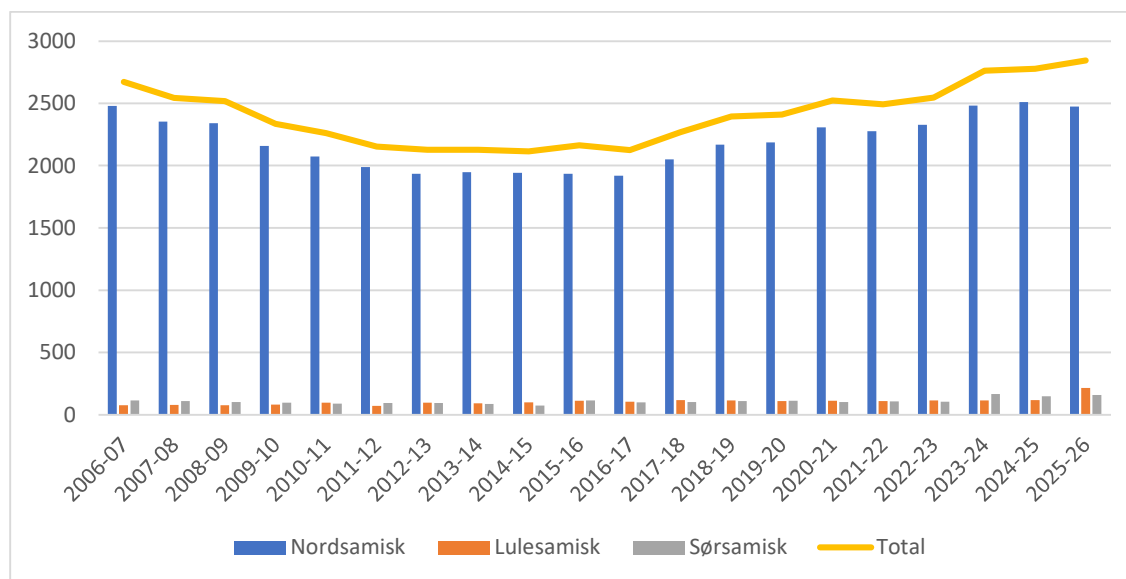
5.1.6 Varierende antall elever med undervisning i og på samisk

Tall fra GSI (2025) viser at antallet elever som får all undervisning på samisk har vært nedadgående siden 2006, som vist i tabellen under.

Tabell 1: Antall elever med samisk som opplæringsmålform, 2006-2025.

	2006	2010	2015	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Elever i alt ⁹	619 038	614 020	623 755	635 497	634 095	636 934	637 051	631 369	621 961
Elever med samisk som opplæringsmålform ¹⁰ i alt	991	893	833	874	878	876	904	913	908

Antallet grunnskoleelever med samisk som opplæringsmålform har gått jevnt ned siden 2006, men økte noe fra 2022. I 2006 hadde 991 elever samisk som opplæringsmålform, mens tallet i 2025 var 908 (GSI, 2025). Utviklingen er imidlertid mer stabil når vi ser på antall elever som får undervisning i samisk som første- eller andrespråk i perioden 2006 – 2025, slik figur 6 viser.

Figur 6: Antall elever som tar nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk som førstespråk, andrespråk 2 eller andrespråk 3, 2006-2025.

Det har vært en nedgang i antall elever som tok ett av de tre samiske språkene fra 2006 til 2014, men fra 2015 og til 2025 har antallet økt (GSI, 2025). Det er imidlertid betydelige variasjoner i antall elever mellom språkene.

Tall fra GSI (2025) viser at antallet elever med nordsamisk som førstespråk har økt noe, fra 971 elever i 2006 til 985 i 2024. Færre elever har lulesamisk eller sørsamisk som førstespråk:

⁹ Fra og med skoleåret 2011/2012 er spesialskoler og ordinære skoler slått sammen i grunnskolestatistikken

¹⁰ Elever som har samisk som opplæringsmålform, får all undervisningen på samisk. Dette gjelder elever i de kommunene som kommer inn under det samiske forvaltningsområdet.

lulesamisk gikk fra 31 elever i 2006 til 30 i 2024, mens sørsamisk økte fra 18 til 22 elever i samme periode (GSI, 2025). Samlet peker dette mot en lav, men stabil andel elever som tar samiske språk som førstespråk over tid.

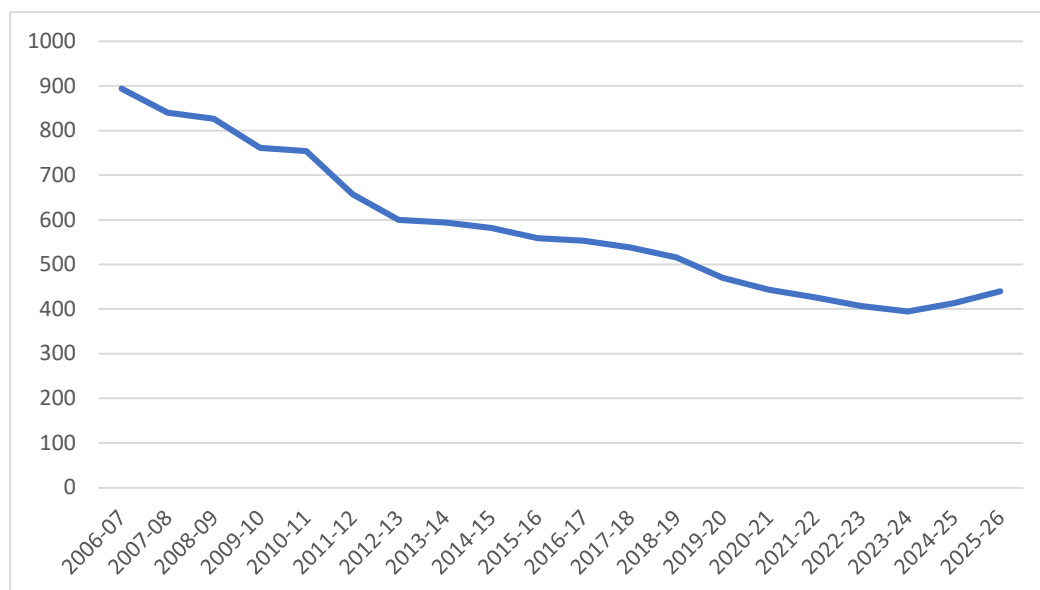
Det er imidlertid langt flere elever tar ett av de samiske språkene som andrespråk, og tall fra GSI (2025) viser at elevtallet har økt over tid. I 2006 tok 1508 elever nordsamisk som andrespråk, mens tallet i 2024 var 1525 elever. For lulesamisk som andrespråk er veksten særlig tydelig: fra 46 elever i 2006 til 88 elever i 2024. Det har også vært en mindre, men fortsatt merkbar økning i antallet elever som tar sørsamisk som andrespråk, fra 98 elever i 2006 til 126 elever i 2024. Til tross for store relative endringer, er økningene små i absolutte tall.

Tallene viser at undervisningen i de samiske språkfagene har vært relativt stabil over tid, med mindre variasjoner mellom språkene. Dette gjelder til tross for et nasjonalt fokus på revitalisering av samiske språk (GSI, 2025; Sannhets- og forsoningskommisjonen, 2023). Analysen har samtidig begrensninger, blant annet at regionale forskjeller ikke kan vises på grunn av lave elevtall og hensyn til personvern.

5.1.7 Færre elever får opplæring i kvensk og finsk

Antallet elever som tar finsk eller kvensk som andrespråk har halvert seg fra 2006 til 2025. Utviklingen er vist i figur 7.

Figur 7: Antall elever som tar finsk eller kvensk som andrespråk, 2006-2025.

Figuren viser at antallet elever som tar finsk eller kvensk som andrespråk har hatt en jevn nedgang siden 2006, da 894 elever tok faget. I 2023 var antallet på sitt laveste, med 394 elever, før det økte til 440 elever i 2025 (GSI, 2025).

Fra og med 2021 er det mulig å bryte tallene ned på de enkelte språkene (se tabell 4), og dette viser at utviklingen er noe ulik for finsk og kvensk som andrespråk.

Tabell 2: Antall elever som tar finsk og kvensk som andrespråk, 2021-2025.

	2021	2022	2023	2024	2025
Kvensk eller finsk som andrespråk	426	407	395	413	440
Finsk som andrespråk	380	359	338	353	367
Kvensk som andrespråk	46	48	57	60	73

Tabellen viser at antallet elever som tar finsk som andrespråk har vært relativt stabilt i perioden, mens antallet som tar kvensk som andrespråk har økt noe. Elevtallene er imidlertid så lave at økningen ikke kan omtales som betydelig, men den kan indikere en svak endring i utviklingen.

5.1.8 Oppsummering

Funn fra denne delen peker overordnet mot stabilt eller noe redusert elevmangfold over tid:

- En større andel foreldre har høyere utdanning – med variasjon mellom fylker
- Foreldres sysselsetting øker
- Flere grunnskoleelever bor med begge foreldre
- Antallet vedtak om forsterket norskopplæring er stabilt
- Nedgang i andel elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring
- Varierende andel elever med undervisning i og på samisk
- Færre elever får opplæring i kvensk og finsk

Det finnes samtidig geografiske forskjeller, særlig knyttet til foreldres utdanningsnivå og språkopplæring, hvor Oslo skiller seg ut. Andre geografiske variasjoner kan også forekomme, men har ikke vært mulig å undersøke nærmere innenfor rammene av dette oppdraget.

5.2 Utviklingstrekk som tyder på økt elevmangfold

5.2.1 Flere elever per skole

Tall fra GSI (2025) viser at elevtallet per skole har økt over tid. I 2025 var det i gjennomsnitt ca. 38 flere elever per skole enn i 2006, noe som trolig henger sammen med reduksjonen i antall grunnskoler. Antallet skoler gikk fra 3210 i 2006 til 2663 i 2025 – en nedgang på 499 skoler, tilsvarende rundt 16 prosent (Udir, 2025b). Nedgangen har vært størst blant skoler med 100 – 299 elever (Udir, 2025b), noe som også peker mot regionale forskjeller.

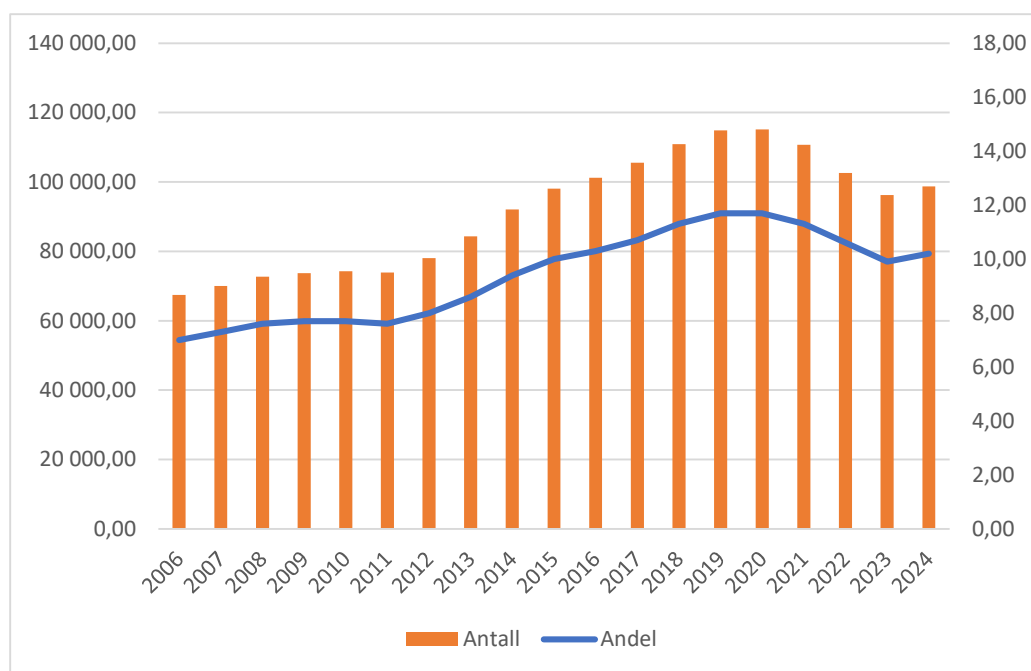
De siste 15 årene har Finnmark, Innlandet og Nordland hatt størst prosentvis reduksjon i antall skoler, mens Oslo og Akershus er de eneste fylkene med flere grunnskoler i 2025 enn for 15 år siden. Dette samsvarer med at disse fylkene også har hatt størst vekst i elevtall, til tross for nasjonal nedgang (Lund, 2025; Udir, 2025b).

Flere elever per skole kan indikere økt mangfold blant elevene. På samme tid har antallet elever per lærer gått ned i perioden – fra 16,9 elever per lærer i 2006 til 15,5 i 2025 (GSI, 2025) – noe som kan bidra til å opprettholde kvaliteten i opplæringen, til tross for økte elevtall per skole.

5.2.2 Flere barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt

Analyser fra SSB viser at en økende andel barn lever i vedvarende lavinntekt, definert som en treårig inntekt per forbruksenhet under 60 prosent av median (SSB, 2026). Figur 8 viser utviklingen i andelen barn under 18 år som lever i vedvarende lav husholdningsinntekt fra 2006 til 2024.

Figur 8: Antall barn under 18 år med vedvarende lav husholdningsinntekt¹¹, 2006-2024. (SSB, 2026)

Andelen barn i vedvarende lavinntekt var for første gang på mange år under 10 prosent i perioden 2021 – 2023, men økte til 10,2 prosent i 2022 – 2024. Dette tilsvarer om lag 2400 flere barn, og innebærer at den tidligere nedadgående trenden har stoppet opp (SSB, 2026). Hovedforklaringen på økningen er at SSB nå inkluderer barn som innvandret fra Ukraina i 2022 og som har vært bosatt de tre årene 2022 – 2024. Av de 7 700 barna fra Ukraina som er med i tallgrunnlaget hadde 78 prosent vedvarende lavinntekt. Dette tilsvarer 6000 barn (SSB, 2026).

For andre grupper fortsetter imidlertid nedgangen i lavinntekt, noe som blant annet henger sammen med positiv inntektsutvikling i barnefamilier og økning i barnetrygden, som trolig har bidratt til å løfte flere over lavinntektsgrensen (SSB, 2026).

¹¹ Tallene fra SSB er kategorisert etter indikatorene «par med barn, yngste barn 0-5 år» og «par med barn, yngste barn 6-17 år». Grafen viser dermed alle barn under 18 år som lever i husholdninger med vedvarende lav inntekt. Dette innebærer at en del av barna som inngår i datagrunnlaget ikke er i grunnskolealder.

5.2.3 Flere barn med innvandringsrelatert bakgrunn

Andelen grunnskoleelever med innvandrerbakgrunn har økt over tid (Sikt og SSB, 2026). Dette fremgår av analyser basert på tall fra microdata. Tabell 3 viser andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre født i perioden 1999 – 2008 med bostedsfylke per 1.1.2014. Det yngste kullet (født i 2008) tilsvarer aldersmessig 1. trinn høsten 2014, mens kullet født i 1999 tilsvarer 10. trinn.

Tabell 3: Innvandrerkategori per fødselskull

Kun personer med bostedsfylke per 1.1.2014

Kilde: Microdata/Utdanningsdirektoratet (Sikt & SSB, 2026)

Fødselsår	Født i Norge	Innvandrere	Norskfødte	Andre	Alle
	med to norskfødte foreldre		med innvandrerforeldre		
1999	78 %	7 %	5 %	10 %	100 %
2000	76 %	7 %	6 %	11 %	100 %
2001	76 %	7 %	6 %	11 %	100 %
2002	75 %	7 %	7 %	11 %	100 %
2003	74 %	7 %	7 %	12 %	100 %
2004	73 %	7 %	7 %	12 %	100 %
2005	73 %	7 %	8 %	13 %	100 %
2006	73 %	6 %	8 %	13 %	100 %
2007	72 %	6 %	9 %	13 %	100 %
2008	72 %	5 %	10 %	13 %	100 %
Total	74 %	7 %	7 %	12 %	100 %

Tabell 3 peker på flere interessante funn. For det første utgjør både innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn 7 prosent av barna i grunnskolealder i 2014. For det andre viser tabellen at andelen innvandrere er relativt stabil på tvers av alderstrinn, med mellom 5 og 7 prosent. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre øker derimot i de yngre aldersgruppene. Blant barn i aldersgruppen som tilsvarer 10. trinn, er 5 prosent norskfødte med innvandrerforeldre, mens andelen er 10 prosent blant alderskullet som begynte på 1. trinn høsten 2014.

For å vise utviklingen over tid presenterer tabell 4 innvandrerkategori fordelt på fødselskull som tilsvarer grunnskolealder høsten 2024, med bostedsfylke per 1.1.2024. Det yngste kullet (født 2018) tilsvarer elever på 1. trinn, mens kullet født i 2009 tilsvarer elever på 10. trinn.

Tabell 4: Innvandrerkategori per fødselskull

Kun personer med bostedsfylke per 1.1.2024

Kilde: Microdata/Utdanningsdirektoratet (Sikt & SSB, 2026)

Fødselsår	Født i Norge	Innvandrere	Norskfødte	Andre	Alle
	med to norskfødte foreldre		med innvandrerf oreldre		
2009	66 %	11 %	10 %	13 %	100 %
2010	66 %	11 %	10 %	13 %	100 %
2011	64 %	10 %	12 %	14 %	100 %
2012	64 %	10 %	13 %	14 %	100 %
2013	63 %	9 %	13 %	14 %	100 %
2014	63 %	8 %	14 %	14 %	100 %
2015	62 %	8 %	15 %	14 %	100 %
2016	62 %	7 %	16 %	14 %	100 %
2017	61 %	7 %	18 %	15 %	100 %
2018	61 %	6 %	18 %	14 %	100 %
2024	63 %	9 %	14 %	14 %	100 %
<i>Total</i>	<i>63 %</i>	<i>9 %</i>	<i>14 %</i>	<i>14 %</i>	<i>100 %</i>

Tabell 4 viser at andelen barn i grunnskolealder med innvandrerbakgrunn er høyere i 2024 enn tidligere. Totalt har 9 prosent av barna selv innvandret, mens 14 prosent er født i Norge med foreldre som har innvandret. Dette tilsvarer en økning fra 2014 på 2 prosentpoeng for barn som selv har innvandret, og 7 prosentpoeng for norskfødte barn med innvandrerforeldre.

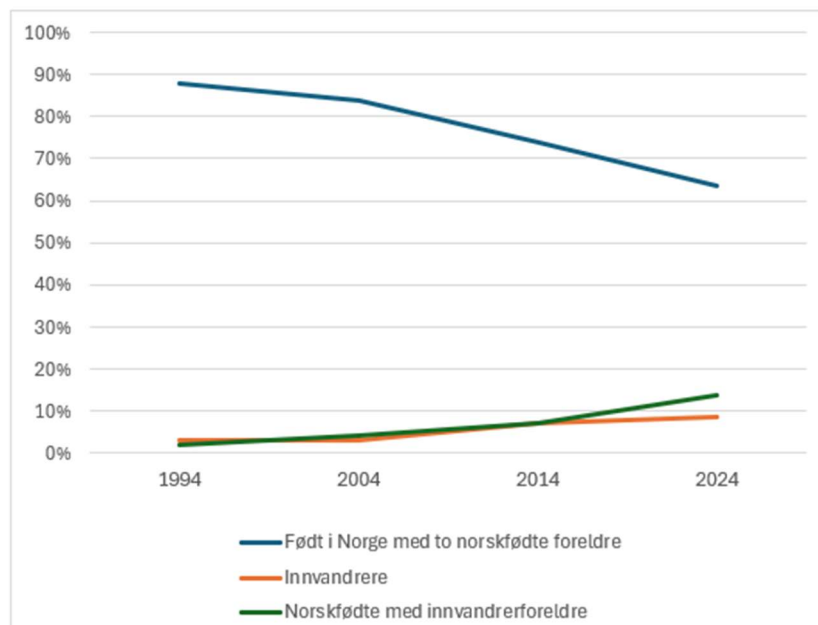
Når vi ser på fordelingen på tvers av klassetrinn i tabell 4, finner vi et mønster som ligner det som kommer frem i tabell 3. I årskullet som tilsvarer 1. trinn høsten 2024, har 6 prosent selv innvandret, mot 11 prosent i kullet som tilsvarer 10. trinn. Dette kan tyde på at flere elever innvandrer gjennom skoleløpet. For norskfødte med innvandrerforeldre er utviklingen motsatt: 18 prosent av de som tilsvarer 1. trinn er barn av innvandrerere, mens andelen er 10 prosent i årskullet som tilsvarer 10. trinn.

Figur 9 gir en grafisk fremstilling av funnene i tabell 3 og 4, og inkluderer også data tilbake til 1994 for å vise utviklingen over et lengre tidsspenn.

Figur 9: Andel med innvandringsbakgrunn blant barn i grunnskolealder, 1994–2024.

Kun personer med bostedsfylke per 1.1.

Kilde: Microdata/Utdanningsdirektoratet (Sikt & SSB, 2026)

Figur 9 viser en tydelig nedgang i andelen barn født i Norge med to norskfødte foreldre fra 1994 til 2024, samtidig som andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre øker. Utviklingen kan imidlertid variere mellom regioner.

En rapport fra IMDi (2025) viser for eksempel at én av tre flyktninger har flyttet fra sin opprinnelige bostedskommune etter sju år. I lys av dette er det relevant å undersøke regionale forskjeller i andelen elever som selv har innvandret og norskfødte elever med innvandrerforeldre. Tabell 5 og figur 10 viser andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre født i 2009 – tilsvarende 10.klasseelever – per 2024.

Tabell 5: Innvandringskategori per bostedsfylke 1.1.2024, personer født i 2009¹²

Kun personer med bostedsfylke per 1.1.2024

Kilde: Microdata/Utdanningsdirektoratet

(Sikt & SSB, 2026)

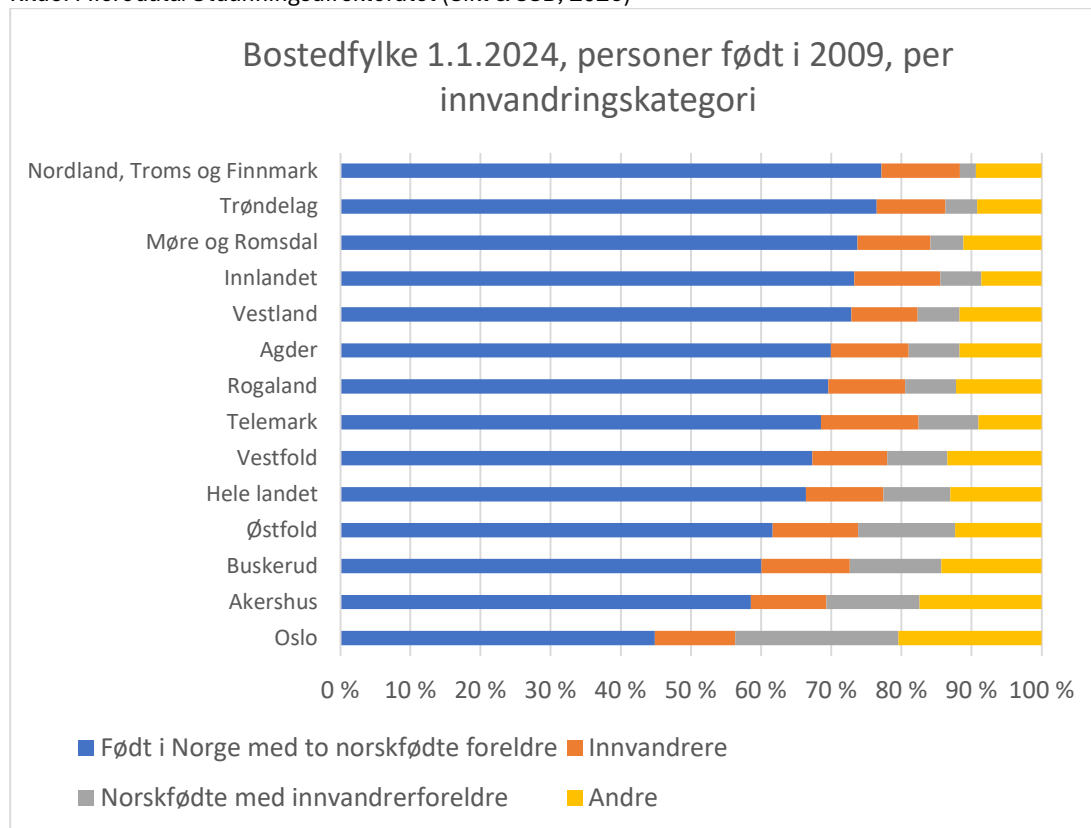
Fylke	Født i Norge med to norskfødte foreldre	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre	Andre	Alle
Oslo	45 %	11 %	23 %	20 %	100 %
Akershus	59 %	11 %	13 %	17 %	100 %
Buskerud	60 %	13 %	13 %	14 %	100 %
Østfold	62 %	12 %	14 %	12 %	100 %
Hele landet	66 %	11 %	10 %	13 %	100 %
Vestfold	67 %	11 %	9 %	13 %	100 %
Telemark	69 %	14 %	9 %	9 %	100 %
Rogaland	70 %	11 %	7 %	12 %	100 %
Agder	70 %	11 %	7 %	12 %	100 %
Vestland	73 %	9 %	6 %	12 %	100 %
Innlandet	73 %	12 %	6 %	9 %	100 %
Møre og Romsdal	74 %	10 %	5 %	11 %	100 %
Trøndelag	76 %	10 %	5 %	9 %	100 %
Nordland, Troms og Finnmark	77 %	11 %	2 %	9 %	100 %

¹² På grunn av små tall er Nordland, Troms og Finnmark slått sammen i tabellen og figuren.

Figur 10: Innvandringskategori per bostedsfylke 1.1.2024, personer født i 2009

Kun personer med bostedsfylke per 1.1.2024

Kilde: Microdata/Utdanningsdirektoratet (Sikt & SSB, 2026)

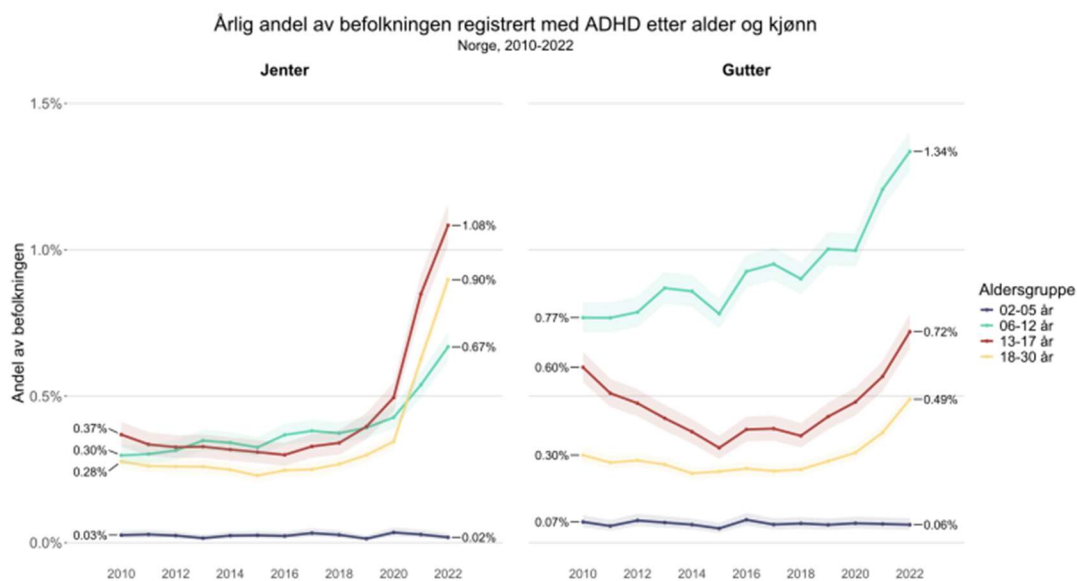
Tabell 5 og figur 10 viser at andelen innvandrere i fødselskullet som tilsvarer 10. trinn høsten 2024, er relativt jevnt fordelt mellom fylkene. Dette er i tråd med målene for norsk bosettingspolitikk (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2026, s. 10). Telemark har den høyeste andelen (14 prosent), mens Vestland har lavest andel (9 prosent). I de fleste fylker tilsvarer dette at om lag én av ti barn i 2009-kullet per 2024 selv hadde innvandret.

Norskfødte med innvandrerforeldre er derimot mer geografisk konsentrert, særlig i fylkene på Østlandet (se Tabell 7). Oslo har den høyeste andelen (23 prosent), etterfulgt av Østfold (14 prosent), Akershus (13 prosent) og Buskerud (13 prosent).

5.2.4 Økning i diagnoser

Det har over flere tiår vært en tydelig økning i nevrotviklingsforstyrrelser (FHI, 2025, del 2). En nyere rapport fra FHI (2025) viser blant annet en markant økning i ADHD-diagnoser, slik figur 11 illustrer.

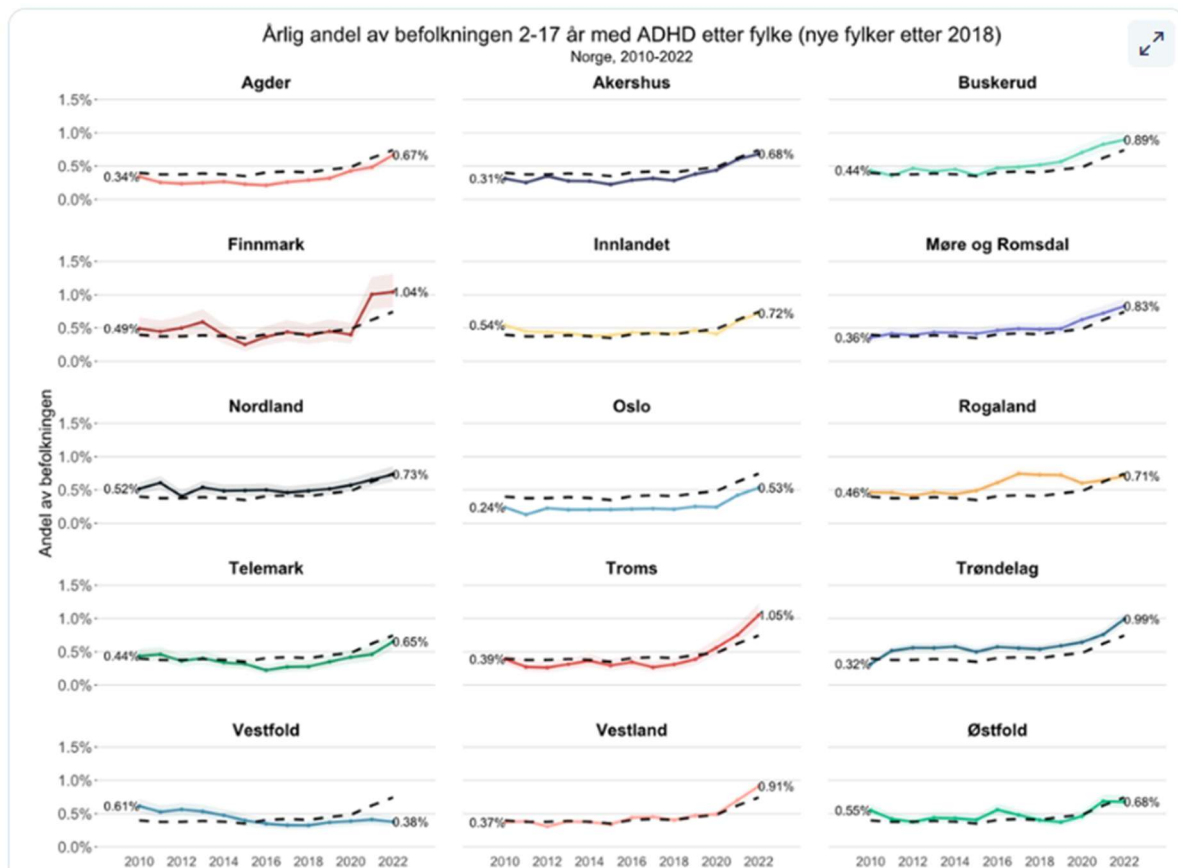
Figur 11: Årlig insidens av befolkningen registrert med første ADHD-diagnose etter alder og kjønn, 2010-2022 (FHI, 2025).

Figuren viser en tydelig økning i ADHD-diagnoser siden starten av pandemien blant både jenter og gutter i grunnskolealder (aldersgruppene 6-12 år og 13-17 år), med størst økning blant jenter. Andelen som får nye diagnoser i gruppen tenåringsjenter (13-17 år) og unge voksne kvinner (18-30 år) er tre ganger så høye i 2022 som i 2010. Også blant gutter har det vært en økning; for gutter 6-12 år har ADHD diagnoser nesten doblet seg i samme periode.

FHI (2025, del 4) viser samtidig forskjeller etter sosioøkonomisk og innvandringsrelatert bakgrunn. ADHD-diagnoser forekommer oftere hos barn av foreldre med lav inntekt. Andelen er derimot betydelig lavere blant barn av to utenlandsfødte foreldre enn barn av norskfødte foreldre (FHI, 2025, del 4). I rapporten beskrives det også geografiske forskjeller i forekomsten av ADHD-diagnoser (se figur 12).

Figur 12: Årlig insidens av befolkningen i alderen 2-17 år med ADHD etter fylke (nye fylker ett 2018)¹³, 2010-2022 (FHI, 2025).

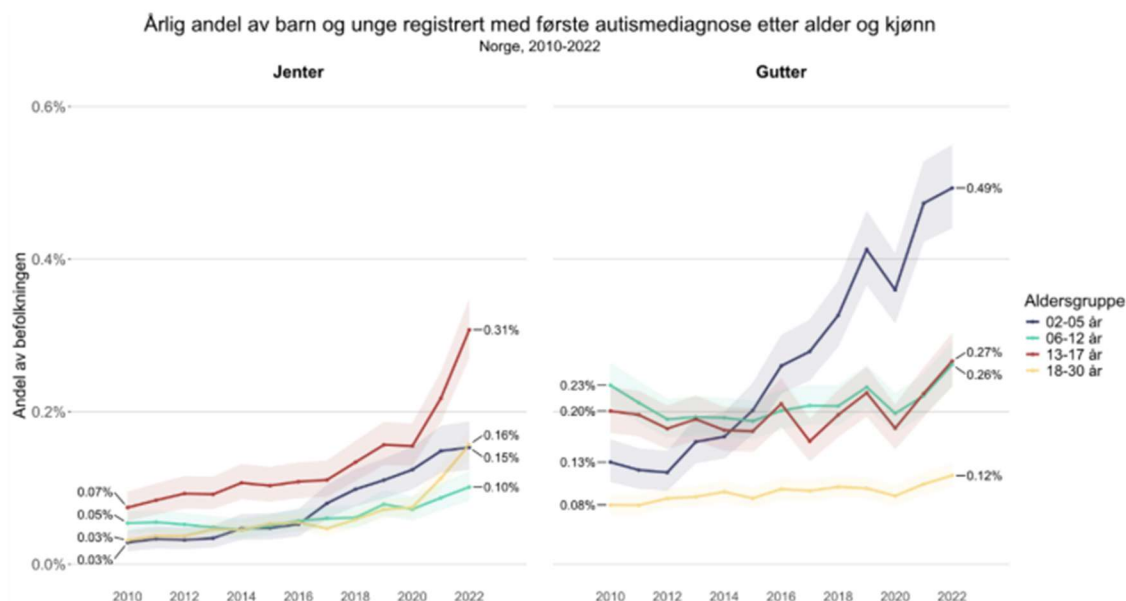

Landsgjennomsnittet for nye tilfeller av ADHD-diagnoser blant barn og unge 2-17 år lå på 0,4 prosent i 2010 og økte til 0,74 prosent i 2022. Tendensen er økende i alle fylker, med unntak av Vestfold hvor det har vært en tydelig nedgang. Oslo ligger gjennomgående under landsgjennomsnittet, mens Trøndelag ligger over (FHI, 2025, del 4).

FHIs (2025, del 3) rapport viser også en markant økning i autismediagnoser over tid. Figur 13 viser årlig insidens – antallet nye diagnoser per år – avgrenset til personer født i Norge for å sikre bedre sammenlignbarhet og nøyaktighet (FHI, 2025, del 3).

¹³ Den stiplede linjen i figur 12 viser landsgjennomsnittet, mens den farge linjen viser utviklingen i fylket.

Figur 13: Årlig andel av barn og unge registrert med første autismediagnose etter alder og kjønn¹⁴, 2010-2022 (FHI, 2025).

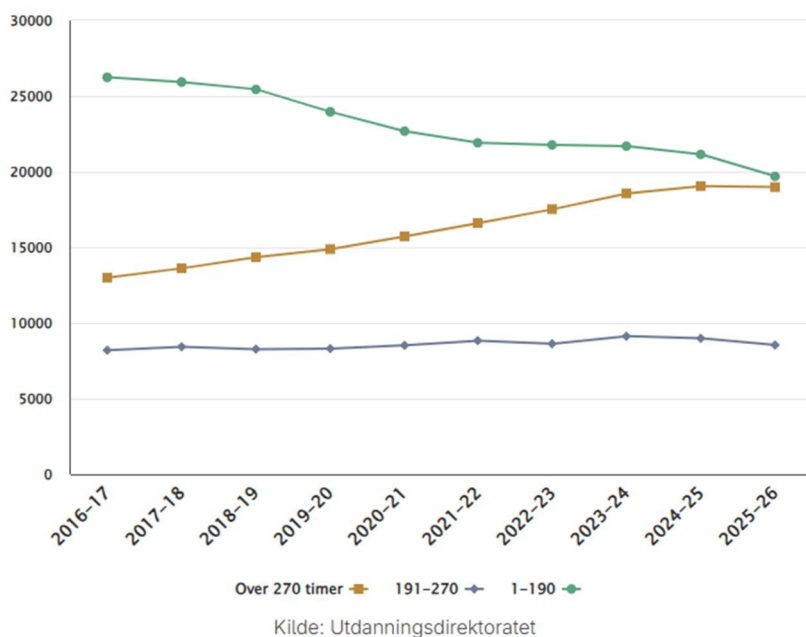
Figuren viser en vedvarende økning i autismediagnoser fra 2010 til 2022, særlig blant jenter i alle aldersgrupper. For jenter i barneskolealder (6-12 år) tredoblet antall diagnoser seg fra 2010 til 2022, mens det for jenter i ungdomsalder (13-17 år) var en firedobling i samme periode. Også blant gutter har det vært en økning i antall diagnoser, men den årlige insidensen for gutter i barneskole- og ungdomsalder har vært relativt stabil gjennom perioden. I motsetning til utviklingen for ADHD-diagnoser finner FHI ingen forskjeller etter inntekt eller foreldrenes fødeland blant barn som får en autismediagnose fra skolealder og senere (FHI, 2025, del 3).

5.2.5 Økt timebruk i ITO

Tall fra GSI (2026) viser at andelen elever med ITO har vært stabil over flere år, selv om det er betydelige geografiske forskjeller. I 2025 – 2026 er det 47 400 elever som har vedtak om ITO, og 66 prosent av disse er gutter. Andelen elever med ITO øker gjennom skoleløpet og er høyest på 10.trinn. Tallene viser også at selv om den samlede andelen elever med ITO har vært stabil, har andelen vedtak som omfatter mer enn 271 timer økt de siste årene, slik figur 14 viser.

¹⁴ Skyggeområdet rundt hvert insidensestimert viser et 99% konfidensintervall, som gir en indikasjon på den statistiske usikkerheten til estimatet.

Figur 14: Antall elever med timer med lærer til individuell tilrettelagt opplæring/spesialundervisning, fordelt på antall timer i vedtaket, 2016-2025.

Andelen elever med vedtak som omfatter mer enn 271 timer individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) har økt fra 27 til 40 prosent på 10 år (GSI, 2025). Dette indikerer at vedtakene i økende grad gjelder mer omfattende og sammensatte behov. Hverken skole- eller kommunistørrelse ser ut til å påvirke hvor mange timer ITO elevene får, men det finnes likevel store lokale forskjeller. Oslo skiller seg ut ved at 66 prosent av vedtakene gjelder 271 timer eller mer, mot 49 prosent i Bergen. Det er også betydelige forskjeller mellom de øvrige store kommunene når det gjelder omfanget av vedtak. Disse ulikhetene kan tyde på at ITO forstås og praktiseres forskjellig mellom kommunene (GSI, 2025).

5.2.6 Oppsummering

Funn fra denne delen peker overordnet mot et økt mangfold blant grunnskoleelever over tid:

- Antallet elever per skole har økt
- Flere barn lever under vedvarende lavinntekt
- Andelen elever med innvandringsrelatert bakgrunn øker – med geografiske og trinnvise forskjeller
- Flere elever får diagnoser
- Økt timebruk i ITO – med geografiske forskjeller

Det finnes samtidig forskjeller mellom klassetrinn og fylker. Elever som selv har innvandret er oftere representert på høyere trinn, mens norskfødte med innvandrerforeldre er oftest representert på lavere trinn. Geografisk ser vi at elever som har innvandret er jevnere fordelt mellom fylkene, mens andelen norskfødte med innvandrerforeldre er klart høyere i flere Østlandsfylker. Det er også geografiske forskjeller i helseindikatorer og i bruken av ITO, der Oslo skiller seg ut med en høyere andel elever med høyt timeomfang av ITO.

6. Analyse

6.1 Utviklingstrekk i elevmangfoldet reflekterer demografiske endringer i befolkningen

Utviklingen i mangfoldet blant grunnskoleelever – langs disse utvalgte sosiodemografiske dimensjonene – gjenspeiler i stor grad demografiske endringer i befolkningen (SSB, 2014; SSB, 2025e). Når foreldre tar høyere utdanning og etablerer familie senere, kan det bidra til at de oftere er i arbeid og sjeldnere skilt når barna går i grunnskolen.

Andelen elever med innvandringsrelatert bakgrunn gjenspeiler i stor grad de bredere befolkningsmønstrene. Andelen elever som selv har innvandret er lavere enn andelen innvandrere i befolkningen som helhet, men dette skyldes at innvandrerbefolkningen i hovedsak består av personer i arbeidsfør alder (IMDi, 2025a). Med andre ord: flertallet av de som innvandrer til Norge er ikke i grunnskolealder.

6.2 Indikatorer innen samme sosiodemografiske dimensjoner viser ulike utviklingstrekk

Det er verdt å merke seg at indikatorer innen samme sosiodemografiske dimensjon viser ulike utviklingstrekk i elevgruppen. Dette gjelder særlig for sosioøkonomisk bakgrunn og innvandringsrelatert bakgrunn.

For sosioøkonomisk bakgrunn peker indikatorene i ulike retninger. På en side viser funnene at flere elever har foreldre med høyere utdanning, og flere har foreldre som er sysselsatt. På en annen side viser funnene at andelen barn med familier i vedvarende lavinntekt har økt. Tilsvarende peker også eksisterende forskning i noe ulike retninger når det gjelder sosioøkonomisk bakgrunn.

Internasjonale studier viser at lærere opplever en økning i andelen elever med lavere sosioøkonomisk bakgrunn (White mfl., 2025), noe som skiller seg fra utviklingen beskrevet i dette notatet. Videre viser forskningen generelt svakere læringsresultater blant elevene over tid (Udir, 2026), at sosioøkonomisk bakgrunn får økende betydning for resultatene til de elevene (Nilsen mfl., 2025), og at færre fra lavere sosioøkonomiske bakgrunner oppnår oppadgående sosial mobilitet (Nilsen mfl., 2025). I lys av både funnene i denne rapporten og det samlede kunnskapsgrunnlaget fremstår derfor betydningen av de sosioøkonomiske endringene blant grunnskoleelever som kompleks.

På samme tid må disse funnene om sosioøkonomisk bakgrunn tolkes med varsomhet. De kan være påvirket av metodiske begrensninger i notatet, som bruk av grove utdanningskategorier, manglende data om foreldres inntekt, samt at aggregerte tall kan skjule lokale variasjoner. En ytterligere begrensning er at samspillet mellom sosioøkonomisk bakgrunn og andre dimensjoner ikke er undersøkt. Det knytter seg også usikkerhet til funnene på grunn av sammenstilling av tall fra SSB og GSI.

Indikatorene for innvandringsrelatert bakgrunn peker også i ulike retninger. Tall fra GSI viser at vedtak om forsterket norskopplæring har vært stabilt over tid, mens tall fra microdata viser en økning i antall elever som selv har innvandret. Dette kan tyde på at tiltakene ikke har utviklet seg i samme takt som elevgrunnlaget. Utviklingen kan indikere ulike situasjoner i klasserommet – fra elever som ikke får nødvendig forsterket norskopplæring, til at elevgruppen som øker i

omfang har mindre behov for slike vedtak, eller at støtten gis innenfor ordinær opplæring. Dersom elever med reelt behov ikke får vedtak om forsterket opplæring i norsk, innebærer dette en betydelig risiko for deres videre skolegang og arbeidsmuligheter. Funnene må imidlertid tolkes med varsomhet, ettersom de bygger på ulike datakilder og fordi informasjonen om forsterket opplæring i norsk er begrenset.

6.3 Endringer i elevenes helse

Helse er én av de sosiodemografiske dimensjonen som viser betydelig endring over tid. Økningen i psykiske plager blant barn og unge kan skyldes et komplekst samspill av faktorer på flere nivåer (FHI, 2025, del 2). FHI (2025, del 2) peker på at økt åpenhet kan forklare noe av utviklingen, men ikke hele. De fremhever særlig ensomhet, skolerelatert stress og søvnvansker som sannsynlige bidragende faktorer til den økende utviklingen i unges psykiske uhelse.

Når det gjelder økningen i autismediagnoser, viser FHI (2025, del 3) til internasjonal forskning som konkluderer med at denne i hovedsak kan forklares med eksterne forhold som endret praksis, økt kunnskap og bedre identifisering. FHI (2025, del 3) utelukker ikke at samfunns- eller miljøfaktorer kan spille en rolle, men understreker at det ikke finnes solid evidens for at disse driver utviklingen.

6.4 Indikatorene gir ikke et helhetlig bilde av mangfoldet

Funnene fra dette notatet gir ikke et entydig bilde av økt mangfold langs de undersøkte sosiodemografiske dimensjonene. Dette kan skyldes metodiske begrensninger, datatilfang og kontekstuelle avgrensninger. Det kan for eksempel være at lærernes opplevelser – slik de kommer frem i internasjonale studier som TALIS (White mfl., 2025) – ikke lar seg fange fullt ut av enkeltindikatorer, da flere dimensjoner kan samspille. Opplevelsen av økt mangfold kan også være knyttet til endringer i samfunnskonteksten som elevgruppen er en del av – som tøffere språkbruk og tydeligere elevhierarkier (Wendelborg mfl., 2026) – generelle endringer i elevenes motivasjon og trivsel (Notat, 2026), eller endringer i skolens rammevilkår.

Utdanningsdirektoratets svar på del 1 av oppdrag nr. 2025-01 fremhever at lærernes opplevelse av økt kompleksitet kan henge sammen med endrede rammevilkår, som flere oppgaver i skolen, større ansvar for elevenes sosiale og emosjonelle oppfølging, samt at flere elever inkluderes i ordinær undervisning. Dette underbygges både av GSI-tall (2025), som viser at elever med vedtak om ITO i økende grad får opplæring i ordinære klasserom, og av TALIS-funn, som peker på at «mangel på støttepersonale» har blitt et langt mer rapportert hinder for kvalitetsvurderingen (White mfl., 2025). TALIS viser også at ansvar for elevers trivsel og håndtering av foresattes bekymringer skaper stort stress for omtrent halvparten av lærerne (White mfl., 2025).

Samlet sett kan tall, - og kunnskapsgrunnet tyde på at lærernes opplevelse av økt mangfold i klasserommet ikke nødvendigvis skyldes endringer i elevmangfoldet alene, men utviklingen i samfunnet rundt elevene, samt press på skolens rammebetingelser og støttefunksjoner.

8. Referanser

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2026). *Tildelingsbrev til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet for 2026*.
[tildelingsbrev-til-integrerings-og-mangfoldsdirektoratet-for-2026.pdf](#)
- Ekren, R. (2014). *Sosial reproduksjon av utdanning*. Statistisk sentralbyrå.
<https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/sosial-reproduksjon-av-utdanning>
- Folkehelseinstituttet [FHI]. (2022). *Hvilke helseproblemer går mest utover ungdommers skolegang?*
<https://www.fhi.no/nyheter/2022/hvilke-helseproblemer-gar-mest-utover-ungdommers-skolegang/>
- Folkehelseinstituttet [FHI]. (2025). *Barn og unges psykiske helse* (Folkehelse rapporten 2025).
<https://www.fhi.no/he/fr/barn-og-unges-psykiske-helse/>
- Grunnskolens Informasjonssystem [GSI]. (2025). *Utdanningsdirektoratet*.
[GSI - Grunnskolens Informasjonssystem](#)
- Humberset, I. (2023, 12 desember). *Sterk sammenheng mellom foreldres samlivsbrudd og skolefravall hos barna*. Aftenposten.
<https://www.aftenposten.no/foreldreliv/i/xg6LLQ/>
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet [IMDi]. (2025). *Flytting etter bosetting*.
[Flytting etter bosetting | IMDi](#)
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet [IMDi]. (2025a). *Befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge*. [Befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge | IMDi](#)
- KS (2026). *Flere lærere per elev*.
<https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/grunnskole-og-sfo/flere-larere-per-elev/>
- Lehre, A-C. & Kaarstein, H. (2025). Økende ulikhet og endringer i norsk skole. I H. Kaarstein & A-C. Lehre (Red.), *Hva TIMMS forteller om norsk skole: Sekundæranalyser av TIMMS-undersøkelsen* (s. 293-299). Cappelen Damm Forsking.
- Lund, S. (2025). *Nøkkeltall for grunnskolen til og med skoleåret 2024/25*. Utdanningsforbundet.
<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2025/nokkeltall-for-grunnskolen-t.o.m.-skolearet-202425/>
- Nilsen, T., Ye, Q. & Teig, N. (2025). Utvikling av ulikheter i utdanning over tid. I H. Kaarstein & A-C. Lehre (Red.), *Hva TIMMS forteller om norsk skole: Sekundæranalyser av TIMSS-undersøkelsen* (s. 21-46). Cappelen Damm Forsking.

- Opplæringsloven, 2023. *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. LOV-2023-06-09-30
[Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](#)
- Samiske tall forteller. (2025). *Sámi logut muitalit / Samiske tall forteller 17*.
[Samiske tall forteller 17 / Sámi logut muitalit 17 - regjeringen.no](#)
- Sannhets- og forsoningskommisjonen. (2023). *Rapport til Stortinget*.
[Sannhets- og forsoningskommisjonen - sluttrapport](#)
- Sikt & Statistisk sentralbyrå. (2026). *Microdata.no*.
[Forside - microdata.no](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2014). *Sosial reproduksjon av utdanning?*
[Sosial reproduksjon av utdanning? - SSB](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2022). *Hvordan påvirker foreldres utdanning og inntekt barnas karakterer?*
[Hvordan påvirker foreldres utdanning og inntekt barnas karakterer? – SSB](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2023). *Lavere konfliktnivå blant foreldre med delt bosted*.
[Lavere konfliktnivå blant foreldre med delt bosted – SSB](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2025a). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*.
[Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre – SSB](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2025b). *Grunnskolepoeng etter foreldrenes utdanningsnivå*
[07495: Grunnskolepoeng, etter kjønn og foreldrenes utdanningsnivå \(F\) 2009-2025](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2025c). *Elever, etter foreldrenes utdanningsnivå, statistikkvariabel, år og kjønn*
[11689: Elever, etter kjønn, grunnskolepoeng og foreldrenes utdanningsnivå 2015-2025](#).
- Statistisk sentralbyrå. (2025d). *Foreldre har høy sysselsetting*.
<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/foreldre-har-hog-sysselsetting>
- Statistisk sentralbyrå. (2025e). *Stadig flere barn bor sammen med begge foreldrene*.
[Stadig flere barn bor sammen med begge foreldrene – SSB](#)
- Statistisk sentralbyrå. (2026). *Flere barn med vedvarende lavinntekt i 2024*.
[Flere barn med vedvarende lavinntekt i 2024 – SSB](#)
- Steele, F., Sigle-Rushton, W., & Kravdal, Ø. (2009). Consequences of family disruption on children's educational outcomes in Norway. *Demography*, 46(3), 553–574.
<https://link.springer.com/article/10.1353/dem.0.0066>

Utdanningsdirektoratet. (2024). *Retten til opplæring i og på samisk*.

[Retten til opplæring i og på samisk | udir.no](https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/retter-og-plikter/retten-til-opplaring-i-og-pa-samisk/)<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/retter-og-plikter/retten-til-opplaring-i-og-pa-samisk/>

Utdanningsdirektoratet. (2025a). *Særskilt språkopplæring*

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/sarskilt-sprakopplaring/>

Utdanningsdirektoratet. (2025b). *Fakta om grunnskolen 2024–2025*.

[Fakta om grunnskolen 2024–2025 | udir.no](https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/analyser/2024/fakta-om-grunnskolen-20242025/)<https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/analyser/2024/fakta-om-grunnskolen-20242025/>

Utdanningsdirektoratet. (2026). *Utviklingen i elevers trivsel og læring i perioden 2006 til 2026*. Upublisert notat.

Utdanningsdirektoratet. (2026b). *Delrapport 1: Kunnskapsoppsummering om arbeidet med tidlig innsats, inkludering og tilrettelegging for barn og elever med særskilte behov – fem år etter Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*.

[Udir](#)

Wang, L. L., Wang, M. V., Jorde Sandsør, A. M., Lekhal, R., & Melby-Lervåg, M. (2025).

Parental and child factors in children with special education. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–14.

<https://doi.org/10.1080/00313831.2025.2550278>

Wendelborg, C., & Dahl, T. (2024). *Elevundersøkelsen 2023: Hovedrapport*. NTNU

Samfunnsforskning.

https://samforsk.no/uploads/files/NTNU_Rapport_elevundersokelsen_2023.pdf

White, M., Nortvedt, G. A., Rohatgi, A., & Bjørnsson, J. K. (2025). *Den norske lærerrollen i endring: Resultater fra TALIS 2024*.

[TALIS 2024.pdf](#)